

چاقی در کودکان

دکتر رکسانا ساسانفر

۳. وزن بیشتر از ۱۲۰ درصد از وزن مناسب برای قد*
 از اندازه گیری چین های پوستی نیز برای تخمین میزان چاقی استفاده می شود. یک کارشناس با تجربه ممکن است به راحتی در مدرسه یا کلینیک به کمک چین پوستی حدود چاقی را معین کند.
 عضله سه سر به صورت تنها یا عضله سه سر و عضله زیر کتفی، عضله سه سر و ماهیچه ساق پا و ماهیچه ساق پا به تنها، بخش هایی هستند که به این منظور استفاده می شوند. وقتی عضلات سه سر و ساق پا استفاده می شود، چین پوستی ۱۰-۲۵ میلی متر مناسب ترین اندازه برای دخترها محسوب می شود.
مطلوب ترین اندازه برای دخترها محسوب می شود.

علل چاقی در کودکان

۱. تورات

از آنجا که همه بچه هایی که زیاد می خورند یا زیاد تلویزیون نگاه می کنند و کاملا غیرفعال هستند چاق نمی شوند به نظر می رسد، توراث در چاقی، توزیع چربی و تمایل به پرخوری نقش داشته باشد. به علاوه کودکان متولد شده از مادران پروزن، نسبت به کسانی که از مادران طبیعی متولد می شوند استعداد بیشتری برای کم فعال بودن و ابتلاء به چاقی دارند (سامرفیلد، ۱۹۹۰).

۲. علل محبطی

یک فرد وقتی چاق می شود که دریافت انرژی از مصرف انرژی بیشتر باشد (سامرفیلد، ۱۹۹۰)، چاقی کودکان بیشتر نتیجه کاهش فعالیت است تا افزایش دریافت انرژی (انرژی دریافتی یعنی غذا) (۴). مطالعات نشان داده اند که میانگین کالری دریافتی کودکان چاق از سایر بچه های بیشتر نیست. مصرف انرژی بستگی به میزان متابولیسم پایه (BMR)، اثر حرارتی غذا و فعالیت دارد. تأثیر حرارتی غذا یعنی انرژی مورد نیاز برای هضم غذا، برای هر کیلو اضافه وزن، حدود ۷۰۰۰ کالری مورد نیاز است، پس دریافت فقط ۱۰۰-۵۰ کالری اضافه در روز ۷/۵ کیلو اضافه وزن در هر سال ایجاد می کند. نتیجه اینکه، یک عدم تعادل جزئی بین دریافت و مصرف انرژی سبب افزایش وزن می شود و مهم اینکه، اغلب کودکان

عکس: نسرین عابدی

ورزش برای کاهش وزن و توزیع مجدد چربی بدن در عضلات بسیار مهم است

درست مثل بالغین، شیوع چاقی در کودکان نیز در قومیت های مختلف، تفاوت دارد ۵ تا ۲۵ درصد از کودکان با چاقی در گیر هستند. چاقی در تمام گروه های سنی کودکان در حال افزایش است (سامرفیلد، ۱۹۹۰). این افزایش در کودکان ۱۱-۶ ساله ۵۴ درصد و در کودکان ۱۷-۱۲ ساله ۳۹ درصد گزارش می شود (اریکا، ۱۹۹۹)، که در دخترها و در کودکان عقب مانده ذهنی شایع تر است (ناکوچی، ۱۹۹۴).

تعريف چاقی در کودکان

چاقی کودکان به شکل های مختلف تعریف می شود:

۱. بیشتر از صدک ۹۰ وزن برای قد
۲. بیشتر یا مساوی صدک BMI ۹۵ برای سن و جنس (بی، کندال، ۲۰۰۴)

آهسته چاق می شوند ولی در طول سال ها چاقی مقاوم پدامی کنند. چاقی دوران کودکی، نتیجه تاثیر متقابل عوامل تعذیه ای، روانی، خانوادگی و فیزیولوژیک است (سامرفیلد، ۱۹۹۰).

عوارض چاقی در کودکان

تمام نوزادان و کودکان چاق، به بالغین چاق تبدیل نمی شوند. با این حال شیوع چاقی در دختر و پسر با سن افزایش می یابد و سن آغاز چاقی کودکی در میزان مقاومت چاقی تاثیر مهمی دارد (سامرفیلد، ۱۹۹۰).

چاقی مشکلات متعددی در کودکان ایجاد می کند از جمله فشار خون بالا، دیابت تیپ ۱، افزایش خطر بیماریهای قلبی عروقی، آپنه خواب، مفاصل آسیب دیده، کاهش اعتماد به نفس (سامرفیلد، ۱۹۹۰). همچنین احتمال داشتن کلسترول بالادر بچه های پرور زدن برابر می شود. رشته های چربی در آثورت، که اولین نشانه تصلب شرائین است، در کودکی و حتی قبل از سه سالگی تشکیل می شود. بچه هایی که چین پوستی عضله سه سر در آنها بالای صد کم ۷۵ است، مشخصاً فشار خون بالاتری دارند. در طی سال های گذشته، دیابت تیپ ۲، به صورت چشمگیری در کودکان و بالغین افزایش داشته است (پی، کندال، ۲۰۰۴). برخی پژوهشگران معتقدند که مشکلات اجتماعی و روانی پیشترین مشکلات چاقی در کودکان هستند (سامرفیلد، ۱۹۹۰). کودکان چاق ممکن است احساس تهایی کنند. چاقی می تواند به اعتماد به نفس و شخصیت کودک آسیب برساند (پی، کندال، ۲۰۰۴). یکی از شدیدترین مشکلات کودکان چاق، آپنه خواب است (قطع تنفس در طول خواب) که در برخی از کودکان، این مشکل می تواند سبب اختلال یادگیری و حافظه شود (کارول، تورگان، ۲۰۰۷). متغیر هایی نظیر سن شروع چاقی در کودکی، شدت عوارض همراه با چاقی وجود یک والد چاق، عواملی هستند که بر میزان مقاومت چاقی در بزرگسالی تاثیر می گذارند. داشتن یک یادو والد چاق ممکن است از طریق عوامل ژنتیکی یا شیوه تعذیه و فعالیت

جدول ۱: مقایسه مشخصات چاقی ناشناخته و چاقی ژنتیکی - هورمونی

چاقی ژنتیکی - هورمونی	چاقی ناشناخته
کمتر از ۱۰ درصد کودکان چاق	بیشتر از ۹۰ درصد کودکان چاق
قد (معمولاً کمتر از صد کم ۵)	بلندی قد (معمولاً بیشتر از صد کم ۵۰)
سابقه چاقی خانوادگی شایع نیست	سابقه خانوادگی چاقی شایع
اغلب مشکلات ذهنی دارند	وضعیت ذهنی طبیعی
عقب ماندگی سن استخوانی	سن استخوانی طبیعی یا جلوتر
نشانه های غیر طبیعی پوست با	
نکات غیر عادی در معاینه	

مطالعات نشان داده اند که میانگین کالری دریافتی کودکان چاق از سایر بچه ها بیشتر نیست

اگر چه هیپوتیروئیدی مهمترین علت چاقی ژنتیکی - هورمونی کودکان محسوب می شود ولی در کودکان چاق، شیوع هیپوتیروئیدی، تفاوت معناداری با کودکان غیر چاق ندارد. از طرف دیگر، هیپوتیروئیدی با علاطم دیگری نظیر بیوست، عدم تحمل به سرما و پوست خشک همراه است. زیادی کورتیزول (سندرم کوشینگ) علت دیگر چاقی ژنتیکی - هورمونی است، اگر چه علت این بیماری در کل ناشناخته است ولی می تواند ثانویه به تومور غده هیپوفیز باشد. این اختلال با آسیب خطی رشد و چاقی عمومی مشخص می شود.

اگر هر یک از حالت های زیر رخ دهد، ارجاع به متخصص اطفال لازم است:

عوارض جدی مرتبط با چاقی (آپنه خواب، مشکلات ارتوپدیک، تیپ II، دیابت، فشار خون)
قد زیر صد ک ۹، کوتاهی قد غیر قابل توجیه برای خانواده یارشد آهسته
بلوغ زودرس یا تأخیر بلوغ
اختلال یادگیری واضح
چاقی شدید یا پیشرونده قبل از سن ۲ سال
سایر علایم مرتبط
پانی گیپسون ۱

پیگیری های لازم

تابه فعالیت های دیگر پردازد و توجه کمتری به غذاهای پر کالری که در تلویزیون تبلیغ می شود، داشته باشد (پی کندال، ۲۰۰۴)،
به علت تحمل وزن زیاد، کودکان چاق مستعد عوارض ارتوپدیک، از جمله پیچ خوردنگی استخوان تیبا" (ساق پا) پاهای خمیده و علایم فشار وزن در مفاصل هستند.

کودکان چاق بشدت مستعد ابتلاء به ضایعات پوستی هستند به ویژه اگر چین های پوستی عمیق داشته باشند. این ضایعات عبارت اند از: راش پوستی اگر مایی، درماتیت موئیلایی ۱۰، آکانتوزیس ۱۱ نیگریکانس ۱۲ (علامتی که ممکن است نشانه دیابت تیپ ای باشد)، در کودکان چاق، جوش های باید حتما درمان شوند تا سبب تخریب تصویر ذهنی کودک از خودش نشود.

از آنجایی که بین چاقی و فقدان اعتماد به نفس، به خصوص در بزرگسالی، رابطه ای معناداری وجود دارد، توجه به ضایعات روان شناختی مثل افسردگی، اعتماد به نفس پائین و تصویر منفی از خود بسیار ضروری است. متأسفانه، کودکان چاق از همان کودکی به عنوان تبل، خنگ، کند و تن پرور بدنام هستند.

کودکان چاق باستی از نظر عوارض مرتبط با چاقی مثل خطرات قلبی - عروقی، مشکلات ارتوپدیک "چاقی، اختلال پوستی و ضایعات بالقوه روان شناختی بیگیری شوند. چاقی کودکی با تجزیه غیر عادی چربی شامل سطح بالای کلسترول (بالاتر از ۱۷۰ میلی گرم در دسی لیتر)، سطح بالای تری گلیسرید و سطح پائین HDL مرتبط داشته شده است.

در کودکان چاق عوامل خطر قلبی مثل تاریخچه خانوادگی، بیماری زودرس قلبی، فشار خون، سیگار، دیابت و کمود فعالیت فیزیکی باید حتما بررسی شود.

کودکان چاق، میانگین فشار خون و ضربان قلب بالاتری نسبت به کودکان غیر چاق دارند. وجود دیابت به عنوان یک عارضه، باید در تمام کودکان چاق ارزیابی شود. در حالی که دیابت نوع II (غیر وابسته به انسولین) در کودکان نادر است.

سطح فعالیت فیزیکی کودک باید بررسی شود. میزان تماشای تلویزیون حتما باید ارزیابی شود زیرا نشان داده شده که با چاقی کودکان کاملا مرتب است (اریکا، ۱۹۹۹). این ارتباط نه فقط به علت مصرف کم انرژی در طی تماشای تلویزیون بلکه به علت دریافت میان و عده های پر کالری در این مدت است (سامرفیلد، ۱۹۹۰). کاهش میزان تماشای تلویزیون به کودک فرصت می دهد

اصول کلی

در برنامه درمان چاقی کودکان، به ندرت هدف کاهش وزن

شیوع چاقی بر اساس مدت تغذیه با شیر مادر (۱۱)

شیوع چاقی	مدت تغذیه
۳/۸ در صد	۲ ماه
۲/۳ در صد	۳-۵ ماه
۱/۷ در صد	۶-۱۲ ماه
۰/۸ در صد	>۱۲ ماه

جدول شماره ۲ اصول کاهش وزن و پرهیز از اضافه وزن را نشان می دهد.

۲. هدف گذاری کاهش وزن

هدف تعیین شده باید قابل دستیابی باشد و نباید مانع رشد شود. هدف باید در ابتدای جزئی باشد که بچه بتواند به آن هدف برسد. ۰/۵-۰/۵ کیلو در کل یا ۷۵-۷۵٪ کیلو در ماه هدف اولیه خوبی است.

۳. کنترل با رژیم :

کودک باید رژیم ثبت شده ای را رعایت کند (ناکوچی، ۱۹۹۴). اماریزیم های سخت در کودکان عاقلانه نیست زیرا نه تنها اضطراب شدیدی ایجاد می کند بلکه سبب اختلال رشد می شود (سامرفیلد، ۱۹۹۰). غذا رژیمی باید از نظر نوع و مقدار غذای خورده شده و زمان غذا خوردن حساب شده باشد. در تمام مدت باید در نظر داشت که کم کردن ۳۵۰۰ کالری برای کاهش ۱۵ کیلو لازم است. در صد مناسب چربی، پروتئین و کربوهیدرات باید در رژیم رعایت شود (ریکا، ۱۹۹۹). یک رژیم با محدودیت متعادل کالری به ویژه کاهش چربی می تواند به صورت موفقیت آمیزی استفاده شود (سامرفیلد، ۱۹۹۴).

است. بیشترین قصد و هدف، کاهش یا قطع اضافه شدن وزن است، پس کودک در همان وزن برای یک مدت چند ماهه یا چند ساله رشد می کند. تخمین زده می شود که برای هر ۲۰ درصد اضافه وزن، کودک یک تا یکسال و نیم زمان برای حفظ وزن نیاز دارد تا به وزن مورد نظر برای سن دست یابد (سامرفیلد، ۱۹۹۰). از آنجایی که بهترین راه درمان چاقی، پیشگیری از آن است، ارزیابی مشکلات وزن باید در هر ویزیت کودک مورد توجه قرار گیرد. از ابتدای تولد، کودک می تواند پرخوری داشته باشد، ولی معمولاً پرخوری باشیشه شایع تراز پرخوری باشیر مادر است (ناکوچی، ۱۹۹۴). تغذیه باشیر مادر انرژی کمتری به کودک می رساند تا تغذیه با فرمولا (کرامر، ۱۹۸۲)، در نتیجه تغذیه باشیر مادر عامل حفاظتی بر علیه چاقی است (بیش از ۷۵ درصد موارد، فون کریس، ۱۹۹۰). والدین باید اشتها کودک را در نظر داشته باشند و بدانند که لازم نیست کودک تمام شیر درون بطری را بخورد.

ادامه تغذیه باشیر مادر و تاخیر در آغاز مواد غذایی جامد ممکن است، سبب کاهش مشکلات وزنی کودک شود (سامرفیلد، ۱۹۹۰). ناکوچی، ۱۹۹۴). شیوع چاقی در کودکانی که هرگز باشیر مادر تغذیه نشده اند ۴/۵ درصد است در حالی که در کودکان تغذیه شده باشیر مادر شیوع چاقی تنها ۲/۸ درصد می باشد. (فون کریس، ۱۹۹۹).

هرگز نباید از غذای به عنوان جایزه استفاده شود و نباید به عنوان جایزه تمام کردن غذا، شیرینی به کودک داده شود. غذای خانواده باید با اصول تغذیه طراحی شود، برای مثال بیشتر از ۳۰ درصد کالری غذا از چربی تأمین نشود. دست آخر اینکه والدین باید مقدار تلویزیون تماشا کردن کودک را محدود کنند. جدول (ناکوچی، ۱۹۹۴).

جدول ۲: عناصر کاهش وزن موفق

اجزا	توضیه
هدف کاهش وزن	در قدم اول یا ۵-۵/۷۵ کیلو یا ۰/۵-۰/۷۵ کیلو در هر ماه
رژیم	تهیه یک رژیم روزانه با توزیع صحیح تامین انرژی از چربی، پروتئین و کربوهیدرات
فعالیت فیزیکی	بسته به سطح سلامتی کودک، ۲۰ تا ۳۰ دقیقه هر روز (علاوه بر فعالیت مدرسه)
رفتار	کنترل شخصی، آموزش تغذیه، کنترل محرک، تعدیل عادت های تغذیه ای فعالیت فیزیکی، تغییر روش و بازگشت به وضعیت قبلی و پاداش
خانواده	بررسی فعالیت خانواده و عادت تماشای تلویزیون و مشاوره تغذیه با والدین

مهمترین قدم در کاهش شیوع چاقی کودکان، ارتقای دانش کودکان و افزایش توجه آنان به خطرات چاقی است که یک راه موثر در پیشگیری محسوب می‌شود

۵. تعديل رفتاری

بسیاری از شیوه‌های رفتاری به صورت موفقیت آمیزی در کودکان قابل استفاده هستند، مثل خود کنترلی، ثبت غذای خورده شده و فعالیت فیزیکی، کاهش سرعت غذا خوردن، محدود کردن زمان و مکان خوردن و تعیین پاداش مناسب برای رعایت قوانین تعیین شده (سامرفیلد، ۱۹۹۰). تشویق کودک به کنترل غذای خود و افزایش فعالیت سبب مشارکت کودک در روند کاهش وزن و توجه او به میزان خوردن و فعالیت خود می‌شود. آموزش‌های تغذیه‌ای لازم مانند، رژیم سالم و شناخت غذاها و فیبرهای غذایی مهم باید هم به کودک و هم به خانواده او داده شود، بیست و پنج درصد انرژی باید از کربوهیدرات بدست آید. مصرف چربی‌ها در خانه باید محدود شود و والدین باید کودک را تشویق به خوردن کنند و کودک باید برای تمام کردن غذایش تحت فشار باشد. تعديل رفتار تغذیه‌ای یعنی کوچک کردن لقمه غذا، بیشتر جویندن غذا، گذاشتن قسمتی از غذا در بشقاب و روی میز گذاشتن قاشق و چنگال در فاصله لقمه‌ها. رعایت نکاتی نظیر صرف غذا کنار هم و به شکل دسته جمعی نه در مقابل تلویزیون و همچنین انجام فعالیت‌های بدنی مهم هستند. باید کودک را در انجام فعالیت‌ها کمک کرده و عادت خانوادگی تلویزیون دیدن کاسته شود، برای تشویق باید از موادی که با افزایش فعالیت همراه باشد مثل بردن کودک به پارک استفاده کرد.

۶. همراهی خانواده

در زمانی که درمان کودک آغاز می‌شود، همراهی و همیاری خانواده بسیار مهم است. مطالعات کنترلی ده ساله نشان داده‌اند که در صورت همراهی خانواده، روند کاهش وزن کودک بسیار موفق تراز زمانی است که کودک به تنهایی اقدام به کاهش وزن می‌کند.

توصیه‌هایی برای کمک والدین به منظور کاهش وزن و تناسب اندام کودکان:

- ارزیابی غذای دریافتی
- در صورت لزوم، تعديل اجزای غذا: کاهش مصرف چربی و شکر

(۱۹۹۰)، مقدار فیبر از نظر افزایش اشباع و جایگزینی چربی در رژیم بسیار مهم است. والدین و بچه هر دو باید به مطالعه کتب تغذیه تشویق شوند. کودکان، بخش مهمی از روز را در مدرسه می‌گذرانند به همین علت، والدین باید مطمئن شوند که غذای مدرسه، سالم و طبق اصول تغذیه‌ای مهیا می‌شود (کارول تورگان، ۲۰۰۲).

پس از مطالعه اصول تغذیه در نهایت بیمار و خانواده او باید به مشاور تغذیه معرفی شوند.

۴. فعالیت فیزیکی

ورزش برای کاهش وزن و توزیع مجدد چربی بدن در عضلات حیاتی است. ورزش بخش مهمی از هر برنامه کاهش وزن محسوب می‌شود آموزش فعالیت فیزیکی بسیار مهم است، آموزش ورزش باید بر فعالیت‌های فیزیکی قابل استفاده در تمام طول عمر مثل پیاده روی، شنا، دوی آهسته و دوچرخه سواری تاکید کند (ربکا، ۱۹۹۹). ورزش سودمندی‌های خاص خود را دارد مثل کاهش چربی و فشار خون (سامرفیلد، ۱۹۹۰). حدود نصف جوانان ۱۲-۲۱ ساله هیچ ورزش منظمی را پیگیری نمی‌کنند. ورزش ابتدایی باید کوتاه مدت و ساده بوده و سطح فعالیت باید به تدریج افزایش یابد تا سبب یاس و سرخوردگی کودک نشود. هدف ۲۰-۳۰ دقیقه فعالیت متوسط در روز؛ به علاوه فعالیت‌های

چاقی دوران کودکی، نتیجه تاثیر متقابل عوامل تغذیه‌ای، روانی، خانوادگی و فیزیولوژیک است

کودک در مدرسه یا حداقل ۶۰ دقیقه فعالیت فیزیکی منظم در روز است. دقت نماییم که فعالیت فیزیکی کودک باید توعی داشته باشد و برای موفقیت بیشتر، تمام اعضای خانواده باید فعالیت خود را افزایش دهند. فعالیت فیزیکی باید شاد باشد و در کودک احساس خوبی ایجاد کند و نباید حالت اجباری داشته و برای کاهش وزن باشد (بی کندال، ۲۰۰۴). باید برای چگونگی گذران وقت، کودک را راهنمایی کرد برای مثال مشارکت دادن کودک در کارهای خانه و یا خرید روش مفیدی است (کارول تورگان، ۲۰۰۲). با این حال باید توجه داشت که در مطالعات بی شماری نشان داده شده که فعالیت سبب کاهش وزن موفقیت آمیز در کودکان نمی‌شود، مگر اینکه با سایر روش‌های مداخله‌ای نظیر آموزش تغذیه یا تعديل رفتاری همراه شود (سامرفیلد، ۱۹۹۰).

توصیه نهایی
 هم والدین و هم کودکان باید حقیقت را پذیرند و میزان موفقیت در کاهش وزن را بدانند. موفقیت در کاهش وزن ممکن است محدود باشد. اما موفقیت در دستیابی به تغذیه سالم و احساس بهتر شدن و ظرفیت فعالیت فیزیکی قابل دستیابی است (بی کندال، ۲۰۰۴). در صورتی که کودک موفق به کاهش وزن نشد، کودک را متشم بفریب کاری نکنید. بسیاری از این کودکان در گذشته تجربه شکست داشته اند و عدم موفقیت در کاهش وزن نباید سبب ایجاد مشکلات احساسی در آنهاشود.

- استفاده از هرم غذایی راهنمای برای دستیابی به تغذیه سالم: پایه و عده ها و عده های غذایی کربوهیدراتهای پیچیده باشد (نان های، غلات، برنج، گندم و جو)
 - مقدار و نوع خوردنی را به کودک تحمیل نکنید.
 - کودک را تشویق کنید که به محض سیر شدن، غذار اکثار بگذارد.
 این تغییرات برای تمام اعضای خانواده مفید است (بی کندال، ۲۰۰۴).

زیرنویس ها:

1. Summerfield
2. Rebbecca
3. Takeuchi
4. Body Mass Index
5. P. Kendall
6. Height
7. Carol Torgan
8. Hormonal:
9. Idiopathic:
10. Penny Gibson
11. Orthopedic:
12. Tibia :
13. Monilia Dermatitis :
14. Acanthosis:
15. Acanthosis Nigricans:
16. Kramer
17. Von Kries

*نمایه‌ی توده‌ی بدن

• هورمونی - وابسته به هورمون
 • ناشناخته - بدون علت مشخص

• مربوط به اسکلت و استخوان
 • استخوان درشت نی در ساق پا

• منوعی حساسیت و اگزما پوستی ناشی از قارچ مونیلیا
 • ضخیم شدن لایه سلول های خارجی یا اپiderm پوست

• آکانتور مخملی منتشر همراه با تیره شدن پوست به خصوص در ناحیه زیر بغل که در جوانان با چاقی می تواند همراه باشد.

منابع:

Carol Torgan.(2002). Childhood Obesity on The Rise. National Institute of Health(NIH).[on line]
 available :file://E:/Childhood %20Obesity

Kramer, Do (1981) Breastfeeding and Delay Introduction of Solid Foods Protect Against Subsequent Obesity?
 Journal of Pediatrics.June .98(6):883-887

P. Kendall, K. Wilken and E. Serrano (2004).Childhood Obesity.[on line]
 available: <http://ext.colostate.edu/pubs/foodnut/09317.html>

Penny Gibson (2001) An Approach to weight Managment in children and Adolescents (2-1 & yeares) in primary Care.

Rebecca Moran , (1999) . Evaluation and Treatment of children obesity[onlinavailable] :
<http://www- Aafp . org/asp/990215 / 861 . html> .

Summerfield , Liane M. (1990). Childhood Obesity . ERIC Digest. ERIC Clearinghouse on Teacher Education Washington DC.

Takeuchi E (1994) Incidence of obesity among school children with mental retard in japan. American journal Mental Retard , Nov. 99 (3) : 283-8 .

Von Kries, R et al (1999) . Breast Feeding and Obesity : Cross Sectional Study . British Medical Journal . July 17 . 319 (7203) : 147-50 .

